

Курс – «Адміністративне право в Україні»

Теми лекцій

Тема 1. Державне управління як вид соціального управління.

Тема 2. Адміністративне право як галузь публічного права.

Тема 3. Принципи та джерела адміністративного права.

Тема 4. Адміністративно-правові норми у системі адміністративного права.

Тема 5. Особливості адміністративно-правових відносин, що врегульовані нормами адміністративного права.

Контрольні питання для вивчення:

Тема 1.

1. Поняття та елементи управління.
2. Соціальне управління, його поняття та види.
3. Поняття державного управління.
4. Суб'єкт та об'єкт державного управління
5. Ознаки державного управління.
6. Зміст категорії «виконавча влада».
7. Співвідношення понять «виконавча влада» та «державне управління».

Тема 2.

1. Основоположні категорії адміністративного права: публічна влада, публічна адміністрація, суб'єкти публічного адміністрування, публічний інтерес.
2. Основна мета і завдання адміністративного права.
3. Відносини, що складають предмет адміністративного права.
4. Система адміністративного права.
5. Відмежування адміністративного права від інших галузей права.

Тема 3.

1. Система основних принципів, що притаманні адміністративному праву.
2. Поняття та види джерел адміністративного права.
3. Національні джерела адміністративного права.
4. Міжнародні джерела адміністративного права.
5. Рішення судових органів у системі джерел адміністративного права.
6. Неформалізовані джерела адміністративного права та юридичне значення формалізованих джерел адміністративного права.

Тема 4.

1. Визначення поняття «адміністративно-правової норми».
2. Класифікація адміністративно-правових норм.
3. Дія норм адміністративного права та їх реалізація.

Тема 5.

1. Поняття адміністративно-правових відносин.
2. Структура адміністративно-правових відносин.
3. Класифікація адміністративно-правових відносин.

Список літератури:

1. Алфьоров С. М., Ващенко С. В., Долгополова М. М., Купін А. П. Адміністративне право. Загальна частина. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 216 с.
2. Середа В. В., Кісіль З. Р., Кісіль Р.В. Адміністративне право: навчальний посібник / В. В. Середа, З. Р. Кісіль, Р.-В. В. Кісіль. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 520 с.
3. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.С. Мельника. – К.: Ваїте, 2014. – 376 с.
4. Загальне адміністративне право : підручник [Гриценко І. С., Мельник Р. С., Пухтецька А. А. та інші]; за заг. ред. І. С. Гриценка. – К. : Юрінком Інтер. 2015. – 568 с.
5. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В.Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. – Видання четверте. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. – 656 с.
7. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. / [Остапенко О. І. Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін.] ; [Вид. 2-е, доп.] Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с.

Надати обґрунтовані відповіді на поставлені питання:

1. Визначення і розмежування понять «державне регулювання» та «державне управління».
2. Співвідношення понять «публічна адміністрація», «суб'єкт владних повноважень», «орган державної влади».

Питання для колоквіуму:

1. Правова доктрина не відноситься до неформалізованих джерел адміністративного права.
2. За змістом положень Концепції адміністративної реформи в Україні, що затверджена Указом Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 року № 810/98, державним управлінням є вид діяльності держави, що полягає у здійсненні нею управлінського, тобто організуючого впливу на ті сфери і галузі суспільного життя, які вимагають певного втручання держави шляхом використання повноважень судової, законодавчої та виконавчої гілок влади.
3. Ураховуючи теоретичні підходи щодо визначення понять публічної влади та державної влади, вважаємо, що ці поняття повністю є ідентичними за своїм змістом.

4. Адміністративне право як галузь публічного права – це сукупність юридичних норм, що врегульовують однорідні суспільні відносини щодо надання адміністративних послуг і реалізації виконавчо-розпорядчої діяльності, що здійснюється суб'єктами публічної адміністрації.
5. Публічне адміністрування є основною формою реалізації публічної влади.
6. Основним принципом адміністративного права є принцип верховенства права.
7. До системи джерел адміністративного права не належать такі акти: Директива Ради 92/50/ЄЕС від 18 червня 1992 року, що координує розміщення державних замовлень у сфері послуг, Митний Кодекс України, Загальна декларація прав людини від 1948 року.
8. Ураховуючи обов'язковість до виконання рішень і висновків Конституційного Суду України, вони є структурною складовою системи джерел адміністративного права.
9. Адміністративно-правові норми – це обов'язкові правила поведінки, що встановлюються і охороняються державою, метою яких є регулювання суспільних відносин, які виникають, змінюються і припиняються у сфері державного управління.
10. Відповідно до положень Стратегії реформування державного управління України на 2022-2025 роки, що схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 року № 831-р, реформування державного управління передбачає, зокрема підвищення ефективності надання адміністративних та інших публічних послуг.

Задачі для письмового вирішення:

Задача № 1.

Постановою № 1111/29 про застосування адміністративно-господарського штрафу від 20 лютого 2022 року, що була прийнята відділом державного нагляду (контролю) у Одеській області Укртрансбезпеки, було притягнуто приватне підприємство «А.» до адміністративно-правової відповідальності за перевищенням встановлених законодавством габаритно-вагових норм понад 5%, але не більше 10%, при перевезенні вантажу без відповідного дозволу, а саме штрафу у розмірі 8 500,00 гривень. Проаналізуйте відповідні положення Закону України «Про автомобільний транспорт» від 5 квітня 2001 року № 2344-111, за змістом положень якої було притягнуто вказане приватне підприємство до відповідальності.

Задача № 2.

24 березня 2021 року ОСОБА_1 був зупинений працівником патрульної поліції, яким складено протокол серії ААБ № 056016 про керування транспортним засобом Renault, державний номер НОМЕР_1, в стані алкогольного сп'яніння, за що передбачена адміністративна відповідальність, визначена частиною першою статті 130 КУпАП. Проаналізуйте ситуацію, що виникла (зокрема, щодо особливостей застосування відповідної адміністративно-правової норми в цій ситуації).

Тема 6. Суб'єкт публічного адміністрування (адміністративний орган) як суб'єкт адміністративного права.

1. Поняття, ознаки та система суб'єктів публічного адміністрування.
2. Компетенція суб'єктів публічного адміністрування: повноваження суб'єктів публічного адміністрування та наділення адміністративними повноваженнями, делегування адміністративних повноважень.

Тема 7. Приватна особа як суб'єкт адміністративного права.

1. Місце приватної особи в системі суб'єктів адміністративного права.
2. Адміністративна правосуб'єктність приватної особи.
3. Суб'єктивне публічне право.

Тема 8. Інструменти публічного адміністрування.

1. Поняття та основні види інструментів публічного адміністрування.
2. Нормативний акт основний інструмент публічного адміністрування: класифікація та особливості його ухвалення.
3. Особливості укладення та роль адміністративного акта в системі інструментів публічного адміністрування.
4. Адміністративний договір, його роль та значення у системі інструментів публічного адміністрування.

Тема 9. Адміністративна процедура як інститут адміністративного права.

1. Значення і мета адміністративної процедури.
2. Класифікація адміністративних процедур: реєстраційні, дозвільні, інспекційні, процедури щодо притягнення до адміністративної відповідальності, процедури за заявою особи.
3. Система принципів адміністративних процедур.
4. Суб'єкти адміністративних процедур.
5. Стадії адміністративної процедури. Ініціювання та початок провадження.
6. Особливості набрання чинності адміністративного акта та умови визнання його недійсним.

Тема 10. Адміністративні послуги: їх роль, мета та особливості застосування у публічній сфері.

1. Поняття, основні ознаки й види адміністративних послуг.
2. Принципи надання адміністративних послуг.
3. Суб'єкти відносин щодо надання адміністративних послуг.
4. Порядок надання адміністративних послуг.

Задачі (вирішення письмово)

1. ОСОБА_1 звернувся до відділу реєстрації актів цивільного стану за місцем постійного проживання із заявою про зміну імені. При зверненні ОСОБА_1 надав паспорт громадянина України. Через три місяці з моменту звернення вказана особа отримав листа, що був підписаний керівником відділу реєстрації актів цивільного стану, в якому зазначалося, що така заява розглянута не була, оскільки заявником не у повному обсязі подано документи. Оцініть ситуацію, що виникла. Надайте кваліфіковану юридичну допомогу.

2. Надайте кваліфіковану правову регламентацію здійснення дозвільних адміністративних процедур, зокрема, щодо процедури отримання дозволу на носіння мисливської гладкоствольної зброї.
3. Приватне підприємство «Світ тютюну» має намір отримати ліцензію на здійснення роздрібною торгівлі тютюнових виробів та алкогольних напоїв у місті Києві. Надайте кваліфіковану юридичну допомогу щодо здійснення такої діяльності.
4. ОСОБА_1 – громадянин України має намір звернутися до Юридичного департаменту Миколаївської міської ради із заявою про державну реєстрацію права власності на нерухоме майно, яке розташоване за адресою: м. Миколаїв, вул. Олега Ольжича, буд. 22. Надайте кваліфіковану юридичну допомогу щодо проходження процедури державної реєстрації права власності на нерухоме майно.
5. Проаналізувати окремі види адміністративних процедур (наприклад, ліцензійні, інспекційні та ін.) та скласти самостійно задачу по одному із видів процедур.

Нормативна база:

1. Закон України «Про адміністративну процедуру» від 17 лютого 2022 року № 2073-IX (поточна редакція від 31 березня 2023 року, підстава 2849-IX; набрання чинності – 15 грудня 2023 року).
2. Закон України «Про адміністративні послуги» від 6 вересня 2012 року № 5203-VI.
3. Закон України «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР.
4. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851-IV.
5. Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII.
6. Закон України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» від 15 липня 2021 року № 1689- IX.
7. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 року № 222-VIII.
8. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 6 вересня 2005 року № 2806-IV.
9. Положення про Єдиний державний вебпортал електронних послуг, що затверджено Постановою Кабінету Міністрів України «Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг» від 4 грудня 2019 року № 1137 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16 серпня 2022 року № 937).

Задача

1 грудня 2001 року між ОСОБА_7 та ОСОБА_6 укладено договір дарування квартири АДРЕСА_1, посвідчений приватним нотаріусом Дніпропетровського міського нотаріального округу. Право власності ОСОБА_6 на вказану квартиру зареєстровано в Комунальному підприємстві «Дніпропетровське міжміське бюро технічної інвентаризації» Дніпропетровської обласної ради.

ІНФОРМАЦІЯ_1 ОСОБА_6 померла, що підтверджується копією повторного свідоцтва про смерть серії НОМЕР_1, виданого відділом державної реєстрації смерті реєстраційної служби Дніпропетровського міського управління юстиції 4 червня 2015 року.

У провадженні Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська знаходилась цивільна справа № 200/8749/15-ц про визнання недійсним договору дарування від 1 грудня 2001 року між ОСОБА_7 та ОСОБА_6

При цьому суди у цивільному провадженні встановили, що позивач ОСОБА_9 та відповідач ОСОБА_7 уклали шлюб 25 липня 1969 року.

22 червня 1999 року між ОСОБА_10 та ОСОБА_7 укладено договір купівлі-продажу квартири АДРЕСА_1 .

1 грудня 2001 року ОСОБА_7 подарувала вказану квартиру доньці ОСОБА_6

У жовтні 2013 року ОСОБА_6 померла. ОСОБА_9 як батько померлої звернувся до нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини після смерті доньки ОСОБА_6 та дізнався, що спірна квартира входить до спадкової маси та належить спадкодавцю на підставі договору дарування, укладеного ще в 2001 році без його згоди.

ОСОБА_3 в інтересах малолітнього сина ОСОБА_4 як відповідач у цій справі заперечував проти задоволення позову, посилаючись на те, що ОСОБА_9 був обізнаний про факт укладання договору дарування квартири.

Рішенням Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 5 липня 2016 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Дніпропетровської області від 26 січня 2017 року, позов задоволено. Договір визнано недійсним, скасовано реєстрацію права власності на спірну квартиру за ОСОБА_6

На підставі зазначеного Державний реєстратор вніс 29 березня 2017 року до Державного реєстру прав власності на нерухоме майно запис про реєстрацію за померлою ОСОБА_6 права власності на квартиру, а в подальшому - 13 квітня 2017 року - про скасування реєстрації права власності згідно з рішенням Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 5 липня 2016 року.

ОСОБА_3 в інтересах малолітнього сина ОСОБА_4 не погоджується із зазначеними вище діями Державного реєстратора і має намір звернутися із позовом до суду.

Питання:

1. Які правовідносини виникли у цій справі? Який зміст таких правовідносин?
2. Надайте правову оцінку діям суб'єкта владних повноважень.

Задача

ОСОБА_1, її син ОСОБА_2, та донька ОСОБА_3, взяті на облік в Управлінні соціального захисту населення Миколаївської міської ради (далі — Управління Миколаївської ради) як особи, які переміщуються з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції, у зв'язку з чим Управління Миколаївської ради видало відповідні довідки, з яких убачається, що зареєстроване місце проживання ОСОБИ_1 та її дітей є АДРЕСА_1, фактичне місце проживання АДРЕСА_2.

9 серпня 2022 року ОСОБА_1 звернулась до Управління Миколаївської ради із заявою про призначення їй допомоги при народженні другої та третьої дитини.

Згідно з довідкою Управління соціального захисту населення Краматорської міської ради (далі — Управління Краматорської ради) від 29 серпня 2021 року ОСОБА_1 до звернення до Управління Миколаївської ради перебувала на обліку Управління Краматорської ради у зв'язку з отриманням державної допомоги при народженні дитини. В останнє вона отримала цю допомогу у січні 2021 року.

Відповідно до листів Управління Краматорської ради від 30 серпня 2021 року та від 31 серпня 2021 року ОСОБА_1, яка тимчасово проживала в м. Краматорську Донецької області та одержувала допомогу при народженні дитини і адресну допомогу переміщеним особам на проживання, знята з обліку вказаного Управління Краматорської ради 14 серпня 2021 року на підставі запиту Управління Миколаївської ради, у зв'язку з чим особова справа ОСОБИ_1 була спрямована до цього Управління Миколаївської ради.

Відповідно до рішення Управління Миколаївської ради від 3 жовтня 2021 року ОСОБИ_1 відмовлено у призначенні допомоги при народженні дитини на підставі пункту 13 Порядку призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам від 8 червня 2021 року № 365 та рішення комісії з призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, затвердженої рішенням виконавчого комітету Миколаївської міської ради від 28.09.2021 року № 13, у зв'язку з тим, що заявниця не мешкає за місцем фактичного проживання: АДРЕСА_2

Відсутність ОСОБА_1 за адресою, зазначеною у довідці № 1455026474, а саме: АДРЕСА_2, встановлена актом обстеження матеріально-побутових умов сім'ї від 23 вересня 2021 року.

На підставі вказаного акта комісія з призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам, затверджена рішенням виконавчого комітету Миколаївської міської ради від 28 вересня 2021 року № 13, прийняла рішення, викладене у протоколі засідання, про відмову ОСОБИ_1 у призначенні соціальної виплати. Не погоджуючись з таким рішенням Управління Миколаївської ради, ОСОБА_1 має намір звернутися до суду.

Питання (письмово):

1. Оцініть ситуацію, що виникла.

2. Який (і) орган (и) є суб'єктом публічного адміністрування у правовідносинах, що виникли?
3. Яка форма прояву публічного адміністрування має місце із урахуванням особливостей вказаної фабули?

Примітка!

Щодо задач – прошу надавати відповіді суто на поставлені питання до задач.

Модульна робота № 1

1. Надайте письмову відповідь на питання (максимум — 500 слів).

Як співвідносяться між собою поняття «публічна адміністрація», «суб'єкт владних повноважень» та «орган державної влади»?

2. Розв'яжіть письмово задачу.

ОСОБА _1, керуючись положеннями Закону України «Про доступ до судових рішень» від 22 грудня 2005 року № 3262-IV, звернулася до Керівника апарату Голосіївського районного суду м. Києва із заявою про ознайомлення із судовим рішенням, ухваленим у справі, в якій вона не брала участі. Оцініть ситуацію, що виникла. Чи відноситься до суб'єктів реалізації публічного адміністрування органи судової влади? Відповідь обґрунтуйте.

3. Оцініть наведені твердження.

1) За змістом положень Концепції адміністративної реформи в Україні, що затверджена Указом Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22 липня 1998 року № 810/98, державним управлінням є вид діяльності держави, що полягає у здійсненні нею управлінського, тобто організуючого впливу на ті сфери і галузі суспільного життя, які вимагають певного втручання держави шляхом використання повноважень судової, законодавчої та виконавчої гілок влади.

2) Ураховуючи теоретичні підходи щодо визначення понять публічної влади та державної влади, вважаємо, що ці поняття повністю є ідентичними за своїм змістом.

3) Адміністративне право як галузь публічного права – це сукупність юридичних норм, що врегульовують однорідні суспільні відносини щодо надання адміністративних послуг і реалізації виконавчо-розпорядчої діяльності, що здійснюється суб'єктами публічної адміністрації.

4) Публічне адміністрування є основною формою реалізації публічної влади.

5) Основним принципом адміністративного права є принцип верховенства права.

Завдання (письмово - 250 слів максимум):

Есе на задані теми:

- 1) «Соціальне управління, особливості та роль в суспільному житті».
- 2) «Державне управління - це складна динамічна система, яка із урахуванням особливостей і ознак становить єдиний самостійний вид управління».
- 3) «Які критерії розмежування державного управління і державного регулювання».
- 4) «З чим пов'язано існування в доктрині адміністративного права різних форм прояву публічного адміністрування?»

Модульна робота № 2

1. Місцева державна адміністрація закуповує у приватного підприємця канцелярське приладдя, необхідне для роботи посадових і службових осіб органу виконавчої влади. Питання: Які правовідносини виникли? Відповідь аргументуйте.
2. Орган місцевого самоврядування міста укладає з ТОВ договір підряду, предметом якого є ремонт будівлі місцевої ради. Питання: Які правовідносини виникли? Відповідь аргументуйте.
3. Критерії розподілу правовідносин на приватно-правові та публічно-правові.
4. Надайте визначення понять «індивідуальний акт» та «нормативно-правовий акт» у частині здійснення своїх повноважень суб'єктом владних повноважень. Якими нормативно-правовими актами регламентовано?
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року є частиною системи джерел адміністративного права. Чи погоджуєтесь Ви із цим твердженням? Відповідь аргументуйте.
6. Вкажіть особливості класифікації суб'єктів публічної адміністрації.
7. Система органів виконавчої влади в Україні становить ... Продовжіть твердження.
8. Як в чинному законодавстві визначено поняття «адміністративний договір»? Які особливості його укладення? Які відмінності між вказаним договором і «господарсько-правовим договором»?
9. Що таке «норма адміністративного права»?
10. Задача

Заступник прокурора Одеської області в інтересах держави в особі Департаменту державної архітектурно-будівельної інспекції в Одеській області має намір звернутися до суду з позовом до Управління архітектури та містобудування Одеської міської ради про визнання дії щодо видачі відповідачем будівельного паспорту від 06.10.2016, реєстраційний номер № 01-07/231, щодо будівництва індивідуального дачного будинку та навісу на земельній ділянці площею 0,0346 га (кадастровий номер 5110136900:47:003:0062) з цільовим призначенням - для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) за адресою: АДРЕСА_1, замовник - ОСОБА_1, протиправними; та про скасування будівельного паспорту від 06.10.2016, виданого Департаментом державної архітектурно-будівельної інспекції в Одеській області,

реєстраційний номер №01-07/231, щодо будівництва індивідуального дачного будинку та навісу на земельній ділянці площею 0,0346 га (кадастровий номер 5110136900:47:003:0062) з цільовим призначенням - для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) за адресою: АДРЕСА_1, замовник - ОСОБА_1. Оцініть ситуацію в частині визначення особливостей правовідносин, що виникли, та статусу їх учасників.